

LOUIS DE VRIES

HET is maar wat je voorlichten noemt! We zitten in onzen tijd te diep in alle mogelijke-isme's, om 'n stuk dat de heer v. L. in het officieel programma als een feministisch stuk betitelt, niet met 'n groote belangstelling te volgen. En in eene kwestie, waar het gaat om twee zoo bijzonder vrouwelijke dingen, als onafhankelijkheid en liefde, daar zijn we geneigd de ons gebodene conflicten met nog meer ernst te beschouwen, als dat we gewend zijn zulks te doen bij andere gelegenheden.

Want, niet waar, de bevrijding der vrouw zooals dat in de tijdschriften genoemd wordt, is en blijft een belangrijke kwestie. En we kunnen blij van hart en opgeruimd van geest zijn, indien een schrijver als Maurice Donnay, die toch wel degelijk z'n sporen op tooneelgebied verdiend heeft, zich over de kwestie gaat warm maken. Ten eerste, omdat hij in al zijn werk de bewijzen geeft, een warm hart voor het vrouwelijke te hebben, en ten tweede omdat hij het goed zeggen kan. Maar, hij blijft een man. En nu is het in onzen tijd een opmerkelijk verschijnsel, dat betrekkelijk weinig mannen over 't verschijnsel der vrouwen-emancipatie te spreken zijn. Of ze kennen de vrouwen te weinig en laten er zich minachtend over uit, of zij kennen ze te goed en dan weten ze, dat een diepere grond aan al dat sociaal bewegen ten grondslag ligt. En die diepere grond wordt te weinig objectief beschouwd, wordt te veel als een aanranding van hun eergevoel als man door hen gevoeld, om daarover juist te kunnen of te willen oordeelen. Geheel ongelijk hebben ze niet: als er meer mannen waren, die zich de moeite gaven, wat van een vrouw te begrijpen, niet de roerselen van haar sentiment beschouwden als een heterogene massa verlangentjes, waar ze niet bij kunnen, welks uitzoeken de moeite niet te loonen schijnt, maar met een ernstig pogen naar begrijpen-willen, die quasi-heterogene bestanddeelen langs lijnen van geleidelijkheid te brengen wisten in de richting van vereering, liefde en geloof, die 'n vrouw nu eenmaal noodig heeft, om zich in evenwicht te voelen, dan zou de gansche beweging van vrouwen-emancipatie zekerlijk een veel ruimer en minder begrensd sociaal karakter krijgen. Het is alweer de humaniteit die zoekt is, de diepere menselijkheid, die dwaalt en zoekt en

DE VOORLICHTSTERS

KON. VER.
HET NED. TOONEEL.

VAN
MAURICE DONNAY

ten slotte houvast in theorie tracht te vinden, in principes, in de dingen van de buitenkant. Want meestal, indien een vrouw naar gróóte dingen buiten zich zelf streeft, streeft ze iets véél grooters in zich voorbij, en is het eerste een vage poging om het tweede dat ze, dichterbij over het hoofd ziet, nabij te komen in levensvolheid. Nu, met de helden, de heldenvereering in onze maatschappij kwijnt, zoekt de vrouw in haar drang naar vereering, waar ze om gehéél te leven niet buiten kan, het elders en vindt het — schijnbaar — in het ideaal de wereld te verbeteren. Het gevolg is, dat onmiddellijk in haar 'n conflict ontstaat, zoodra het oerinstinct op de propfen komt, door de verschijning van een man, die den kans heeft voor haar „iemand" te lijken of, wat zeldzamer is, „iemand" te zijn.

De vrouwenbeweging is dus meer 'n reactie dan een actie.

Maurice Donnay heeft nu in zijn stuk „les Eclair-reuses" dit zeer wel gevoeld, edoch zich niet geheel en al kunnen verzetten tegen de ergernis, die iedere man, die zich min of meer geschikt weet, om 'n vrouw gelukkig te maken, in zich stijgen voelt, bij het aanschouwen van hun streven, naar wat het surrogaat ge-

van 'n Jacques Lehellay (Gimberg), 'n vriend van haar man, die bij het begin van het eerste bedrijf op reis gaat, en bij zijn afscheid, 'n schitterende tirade over het recht der vrouw op onafhankelijk leven afsteekt, méér dan ze zelf gelooft, de reden, die haar tot den eersten stap, tot echtscheiding aanzet, welker voltrekking in het tweede bedrijf 'n voldongen feit is. In dat tweede bedrijf wonen we een tea van allerhande soorten feministisch gezinde dames bij, waarbij besloten wordt tot het oprichten eener feministische school. De dames, daar bij tegenwoordig — en dit is de eenzijdigheid van het stuk — lijden allemaal aan hetzelfde euvel van dilettantisme, dat zoo doorzichtig is als 'n spiegelruit. De eenige vrouw, die géén dilettante is, Germaine Luceau (Mevr. Blokzijl) is hard voorgesteld en toch is zij in dat milieu de eenige, die voet bij stuk schijnt te houden,

Als dus in al deze halfheid Jacques Lehellay terug komt, dan is de balans te gunstig gesteld, om niet onmiddellijk in 't stuk over te slaan naar zijn kant. en zijn betoog, waarin hij aan 't einde van het tweede bedrijf Jeanne kort en bondig haar geval expliceert, haar met rake gezegden aantoon, wat ze eigenlijk zoekt, en wat in den grond haar levensdoel is, is *te* klaar, *te* krachtig en *te* juist, om niet het te voorziene gevolg te hebben, dat zij hem in de armen valt.

Strijdsters voor vrouwenkiesrecht, enz. roept nu geen „ach en wee". Als er in het geheele stuk *iets* in den haak is, dan is het heusch *dit*. Het is het eenige, wat tenminste in het gedoe *niet* half is. Toch zijn we er nog niet heelemaal. Want trouwen wil Jeanne nog niet. Daartoe komt ze pas, als de grootste aandeelhouder der feministische School, de bankier Steinbacher (Louis de Vries) haar met zijne lichtelijk grove verklaringen vervolgt. Lehellay, die eerst op 'n huwelijk aandrong, krijgt dan z'n zin, mede doordat Jeanne bedreigd wordt, dat haar kind haar ontnomen worden zal door haar eerste man omdat deze, op grond der feministische tea's ten haren huize, wijl hij daarin een zedelijk gevaar voor de goede opvoeding ziet, daarop gerechtelijk aangedrongen heeft. Dit en het aanzoek van Steinbacher doen haar tot een huwelijk besluiten, zoodat in het vierde bedrijf alles op de pootjes terechtkomt,

Summa summarum: Wie te véél bewijzen wil, bewijst niets. Het stuk bewijst alleen, dat als het een antwoord op een ernstige vraag had willen zijn, het anders, en met minder partijdigheid had moeten geschreven worden. Met de diepere gronden voor oogen, is toch niet bereikt, wat bereikt had kunnen worden, omdat de man die het schreef, meer beheerscht werd door het geval, als het geval door hem.

Wat niet wegneemt, dat er allergeestigste tooneeltjes te bewonderen waren en 'n keur van toiletten. Ook de décors, vooral die van het eerste en tweede bedrijf — dit laatste zéér gedurfd en toch zeer smaakvol — waren te roemen. TOM SCHILPEROORT.

LOUIS GIMBERG

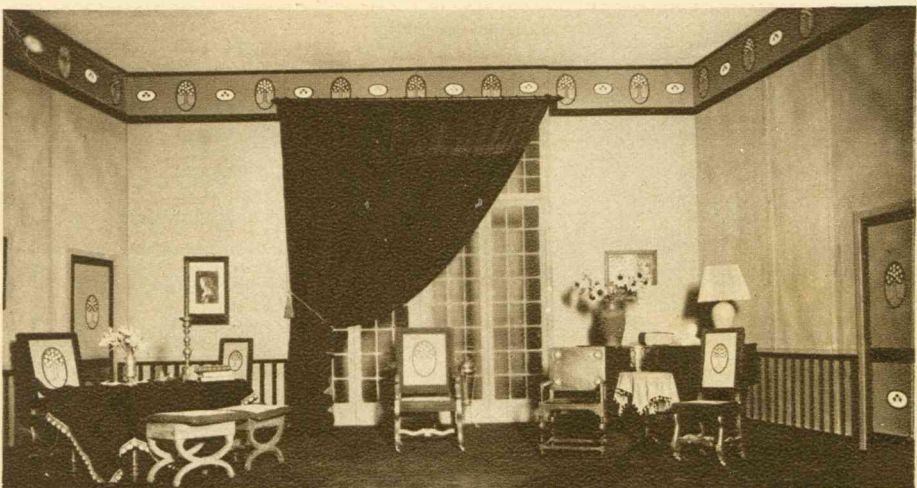

RIKA HOPPER

noemd zou kunnen worden. Het gevolg daarvan is, dat hij bij tekening van „de Voorlichtsters" in een charge vervallen is, hier en daar, die tegenover het zuivere confikt min of meer oneerlijk aandoet, en het stuk het evenwicht ontnemt. Hij geeft de liefde te veel kans, en het andere plaats vervangende ideaal te weinig. Daardoor wordt het geheel niet zoo pakkend, als uit de gegevens zou kunnen verwacht worden.

Het geval is zoo: Jeanne Durielle (Rika Hopper) is gehuwd met een op feministisch gebied verstokt conservatief man.

Zij zelf heeft gestudeerd, wat aan hare elegance en bekoring niets afgedaan heeft. Het huwelijk was een mariage de raison. Zij voelt, natuurlijk, door een en ander haar leven schikbreuk lijden. Zij voelt dat er andere dingen zijn, die het leven méér waard zijn, en het strijden en streven voor levensverbetering der vrouwen trekt haar al een grooter ideaal aan. Ze heeft genoeg morele en geestelijke kracht om het niet direct bij een anderen man te zoeken, ze heeft méér in d'r doos. Toch is indirect, het bestaan

DECOR VAN HET 2^E BEDRIJF

